

I. O KRAKOWIE I KRAKOWIANACH

I.1. Tło geograficzne

Kraków jest stolicą województwa małopolskiego i leży na styku czterech makroregionów fizyczno-geograficznych: Bramy Krakowskiej, Kotliny Sandomierskiej, Pogórza Zachodniobeskidzkiego oraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Jest drugim co do wielkości miastem w Polsce – zarówno pod względem ludności, jak i obszaru. Zajmuje 327 km². Kraków jest podzielony na 18 dzielnic samorządowych (I-XVIII).

Kraków posiada strategiczne położenie komunikacyjne, łącząc główne szlaki turystyczne i tranzytowe (Tatry – Morze Bałtyckie, Frankfurt – Kijów). Klimat w regionie jest umiarkowany, o charakterze przejściowym między klimatem morskim a kontynentalnym. Charakteryzuje się on dużą zmiennością pogody i znacznymi wahaniami przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Średnia roczna temperatura waha się w granicach 9°C, najcieplejszy miesiąc to lipiec, a najchłodniejszy – styczeń. Suma rocznych opadów wynosi około 619 mm, przy czym większość z nich przypada na miesiące letnie. Wydłużoną równoleżnikowo oś Krakowa stanowi dolina Wisły, oprócz której sieć rzeczną tworzą jej dopływy, z których główne to: Wilga (dopływ prawy) oraz Sanka, Rudawa, Białucha, Dłubnia (dopływy lewe).

- Położenie:
  - współrzędne pomnika Adama Mickiewicza na Rynku Głównym (w centrum Starego Miasta) – 50°03'41"N i 19°56'17"E
  - w pobliżu południowo-wschodniej granicy Krakowa (Dzielnica X Swoszowice) – przecięcie równoleżnika 50°N i południka 20°E
- Rozciągłość z południa na północ: 18 km
- Rozciągłość z zachodu na wschód: 31 km
- Najwyżej położony punkt: 383 m n.p.m. – Kopiec Józefa Piłsudskiego
- Najniżej położony punkt: 188 m n.p.m. – ujście Potoku Kościelnickiego

I.2. Demografia

I.2.1. Ludność na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie

Dane dotyczące ludności – publikowane przez Urząd Statystyczny w Krakowie – ukazują ludność faktyczną. Oznacza to, że prezentowana liczba ludności nie uwzględnia stałych mieszkańców Krakowa zameldowanych czasowo w innych gminach Polski, ujmuje natomiast saldo migracji nierejestrowanej (dane na ten temat są pozyskiwane w trakcie spisów ludności; ostatni Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań – NSP2002 odbył się w 2002 roku). W 2009 roku mieszkańcy Krakowa stanowili 1,98% ludności Polski i 22,9% mieszkańców województwa małopolskiego. Miasto liczyło 755 000 mieszkańców i zanotowano wzrost o 376 osób. Po raz kolejny odnotowano dodatni przyrost naturalny 0,94%.

Tabela I.1. Wybrane wskaźniki demograficzne dla Polski, województwa małopolskiego i Krakowa w latach 2006-2009

	Rok	Polska	Województwo małopolskie	Kraków
Liczba ludności faktycznej (tys.)	2006	38 125,5	3 271,2	756,3
	2007	38 115,6	3 279,0	756,6
	2008	38 135,0	3 287,1	754,6
	2009	38 167,3	3 298,3	755,0

Gęstość zaludnienia (os./km ²)	2006	122	215	2 314
	2007	122	216	2 315
	2008	122	217	2 308
	2009	122	217	2 309
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	2006	107	106	114
	2007	107	106	114
	2008	107	106	114
	2009	107	106	114
Przyrost naturalny na 1 000 ludności	2006	0,10	1,22	-0,38
	2007	0,30	1,40	-0,60
	2008	0,92	2,18	0,57
	2009	0,86	2,27	0,94
Saldo migracji stałej na 1 000 ludności	2006	-0,90	0,40	1,12
	2007	-0,50	0,80	0,50
	2008	-0,39	0,69	-0,08
	2009	-0,03	1,34	0,56

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie, Bank Danych Regionalnych GUS

Tabela I.2. Ludność Krakowa w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Ogółem, z tego:	756 267	756 583	754 624	755 000
kobiety	402 528	402 661	401 618	402 111
mężczyźni	353 739	353 922	353 006	352 889
Zameldowani na pobyt stały, z tego:	734 510	734 456	734 815	735 918
kobiety	391 557	391 719	392 065	392 937
mężczyźni	342 953	342 737	342 750	342 981
Zameldowani na pobyt czasowy, z tego:	33 718	32 658	30 977	30 121
kobiety	17 375	15 927	15 728	15 348
mężczyźni	16 343	16 731	15 249	14 773

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Tabela I.3. Ruch naturalny w Krakowie w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Urodzenia żywe ogółem, z tego:	6 640	6 755	7 537	7 889
kobiety	3 245	3 239	3 640	3 857
mężczyźni	3 395	3 516	3 897	4 032
Zgony ogółem, w tym:	6 919	7 167	7 116	7 198
kobiety	3 468	3 606	3 576	3 554
mężczyźni	3 451	3 561	3 540	3 644

niemowlęta	33	49	29	29
Przyrost naturalny	-297	-412	421	691
Zawarte małżeństwa	3 892	4 214	4 420	4 412
Rozwody	2 027	1 630	1 658	1 594

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Dane dotyczące ruchu naturalnego są opracowywane z uwzględnieniem kryterium terytorialnego według klucza przyjętego w statystyce publicznej:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem
- rozwody – według miejsca zameldowania osoby wnoszącej powództwo
- urodzenia – według miejsca zameldowania matki noworodka
- zgony – według miejsca zameldowania osoby zmarłej

Tabela I.4. Liczba ludności w Krakowie oraz sąsiednich powiatach w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Kraków	756 267	756 583	754 624	755 000
Powiat krakowski ogółem, z tego gminy:	245 944	247 903	250 395	253 344
Czernichów	12 870	12 935	13 058	13 232
Igołomia-Wawrzeńczyce	7 645	7 644	7 664	7 701
Iwanowice	8 311	8 407	8 508	8 589
Jerzmanowice-Przegonia	10 467	10 539	10 559	10 644
Kocmyrzów-Luborzyca	13 251	13 398	13 522	13 720
Krzyszowice	31 476	31 627	31 809	31 894
Liszki	15 682	15 812	15 990	16 112
Michałowice	7 824	8 076	8 215	8 442
Mogilany	11 322	11 518	11 697	11 940
Skała	9 657	9 659	9 695	9 809
Skawina	41 481	41 486	41 708	41 947
Słomniki	13 608	13 618	13 663	13 723
Sułoszowa	5 881	5 855	5 902	5 911
Świątniki Górne	8 661	8 749	8 791	8 870
Wielka Wieś	9 401	9 605	9 713	9 946
Zabierzów	22 559	22 749	23 129	23 412
Zielonki	15 848	16 226	16 772	17 452
Powiat wielicki ogółem, z tego gminy:	105 943	107 305	108 767	110 400
Biskupice	8 694	8 738	8 847	8 986
Gdów	16 422	16 558	16 661	16 802
Kłaj	9 889	9 919	10 015	10 054
Niepołomice	22 339	22 753	23 112	23 491
Wieliczka	48 599	49 337	50 132	51 067

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Tabela I.5. Saldo migracji stałych ludności w Krakowie oraz sąsiednich powiatach w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Kraków	825	358	-62	412
Powiat krakowski ogółem, z tego gminy:	1 601	1 972	1 936	2 480
Czernichów	89	117	110	134
Igołomia-Wawrzeńczyce	21	-9	18	14
Iwanowice	78	112	62	85
Jerzmanowice-Przegonia	34	42	22	77
Kocmyrzów-Luborzyca	108	146	120	196
Krzeszowice	89	159	133	99
Liszki	67	97	96	49
Michałowice	158	212	116	219
Mogilany	225	163	98	176
Skala	72	27	66	83
Skawina	-57	-8	42	174
Słomniki	34	29	26	16
Sułoszowa	-15	-14	0	-6
Świątniki Górne	63	41	47	35
Wielka Wieś	88	227	143	201
Zabierzów	293	293	272	316
Zielonki	254	338	565	612
Powiat wielicki ogółem, z tego gminy:	984	1 265	1 063	1 367
Biskupice	66	69	32	108
Gdów	98	90	14	71
Kłaj	60	37	53	40
Niepołomice	242	396	285	359
Wieliczka	518	673	679	789

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W 2009 roku w Krakowie zanotowano dodatnie saldo migracji, w odróżnieniu od roku poprzedniego, kiedy było ono ujemne. Przyrost ludności odnotowały wszystkie gminy okalające miasto. Gminy tzw. strefy podmiejskiej z powiatu krakowskiego i wielickiego wykazały w latach 2006-2009 przyrost liczby ludności w wyniku migracji – łącznie w wysokości ponad 12 600 osób.

Tabela I.6. Struktura płci i wieku ludności Krakowa w latach 2008-2009

	2008	2009	2008	2009	2008	2009
	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
Wiek przedprodukcyjny ¹	1 17 326	1 16 859	57 206	56 932	60 120	59 927
Wiek produkcyjny ² , z tego:	497 942	495 365	248 410	246 612	249 532	248 753
mobilny	318 753	318 063	161 291	161 191	157 462	156 872

niemobilny	179 189	177 302	87 119	85 421	92 070	91 881
Wiek poprodukcyjny ³	139 356	142 776	96 002	98 567	43 354	44 209
Ogółem	754 624	755 000	401 618	402 111	353 006	352 889

¹ wiek przedprodukcyjny: 0-17 lat

² wiek produkcyjny: 18-59 lat (kobiety) i 18-64 lata (mężczyźni); wiek mobilny: 18-44 lata; wiek niemobilny: 45-59 lat (kobiety), 45-64 lata (mężczyźni)

³ wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Pomimo spadku liczby dzieci i młodzieży udział tej grupy w populacji nadal wynosi około 15,5%. Udział osób w wieku poprodukcyjnym rośnie i w 2009 roku wyniósł 18,9%. Wzrasta również współczynnik obciążenia ekonomicznego – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 52,4 osób w wieku nieprodukcyjnym. Nadal obserwuje się systematyczne starzenie mieszkańców Krakowa – przybywa osób w wieku poprodukcyjnym i maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to spowodowane wydłużającą się średnią trwania życia oraz utrzymującym się niskim poziomem urodzeń. Natomiast na skutek migracji przybywają do Krakowa głównie osoby w wieku produkcyjnym.

Prezentowana do tej pory prognoza demograficzna opracowana na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku bazująca na założeniach o postępującym spadku urodzeń, wobec obserwowanych dynamicznych zmian społeczno-ekonomicznych straciła na aktualności. Prognoza sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny zawiera założenia dotyczące przewidywanych procesów demograficznych oraz kierunku i rozmiarów ruchów migracyjnych definitywnych. Poniższa prognoza jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31 grudnia 2007 roku, w obowiązującym wówczas podziale administracyjnym. Dane dotyczące 2007 roku są danymi rzeczywistymi. Wyniki długookresowej prognozy dla Polski i województw do 2035 roku uwzględniają podział na miasta i wsie.

Tabela I.7. Prognoza ludności w miastach województwa małopolskiego na lata 2008-2035 według płci (w tys. osób)

	2007	2008	2009	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Ogółem, z tego:	1 619,8	1 617,9	1 616,3	1 615,0	1 610,3	1 592,4	1 592,4	1 569,4	1 540,0
kobiety	853,6	853,0	852,6	852,4	851,5	849,2	842,4	830,1	813,9
mężczyźni	766,2	764,9	763,7	762,6	762,6	758,8	755,0	739,3	726,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Demograficznych, Warszawa 2009 „Prognoza ludności na lata 2008-2035”

I.2.2. Ludność na podstawie ewidencji UMK

Dane z ewidencji ludności prowadzonej przez Wydział Spraw Administracyjnych UMK prezentują liczbę mieszkańców wyłącznie w oparciu o meldunki. Oznacza to, że dane te ujmują również osoby, które będąc stałymi mieszkańcami Krakowa są zameldowane czasowo w innej gminie na terenie kraju. Dane nie uwzględniają również salda migracji nierejestrowanej, uzyskiwanego przez urzędy statystyczne w trakcie spisów ludności. W porównaniu do 2008 roku zwiększyła się liczba osób zameldowanych na stałe – o 5 981, oraz zameldowanych czasowo – o 3 594.

W 2009 roku najwięcej osób zameldowanych na pobyt stały w 2009 roku było w Dzielnicy IV Prądnik Biały (liczba ludności – 66 646 wobec 65 322 w 2008 roku), natomiast najmniej osób zameldowanych było w Dzielnicy IX Łągiwniki – Borek Fałęcki (liczba ludności – 15 108 wobec 14 788 w 2008 roku). Najwięcej osób zameldowanych na pobyt czasowy było w Dzielnicy V Krowodrza (10 329 osób), gdzie znajduje się tzw. miasteczko studenckie oraz w Dzielnicy I Stare Miasto (4 272 osoby). Najniższą liczbę osób zameldowanych czasowo zanotowano w Dzielnicy XVII Wzgórza Krzesławickie (327 osób).

Tabela I.8. Ludność Krakowa na podstawie danych z ewidencji ludności w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Ogółem, z tego:	751 280	749 810	736 269	745 844
kobiety	402 190	401 224	394 577	399 612
mężczyźni	349 090	348 586	341 692	346 232
Zameldowani na pobyt stały ogółem, z tego:	706 998	704 032	698 945	704 926
kobiety	379 308	378 183	375 467	379 017
mężczyźni	327 690	325 849	323 478	325 909
Zameldowani na pobyt czasowy ogółem, z tego:	44 282	45 778	37 324	40 918
kobiety	22 882	23 041	19 110	20 595
mężczyźni	21 400	22 737	18 214	20 323

Źródło: Wydział Informatyki UMK

Urząd Stanu Cywilnego przedstawia dane dotyczące wszystkich zdarzeń demograficznych mających miejsce na terenie Krakowa. Oznacza to, że uwzględniono także noworodki z gmin ościennych urodzone w Krakowie (opieka medyczna świadczy usługi położnicze dla większego obszaru niż gmina). Informacje na temat małżeństw i zgonów mogą również dotyczyć osób nie będących mieszkańcami Krakowa, a jedynie takich, które zmarły bądź zawierały małżeństwo w Krakowie. W 2009 roku sporządzono 16 995 aktów urodzeń (wzrost o 6,4% w porównaniu do roku ubiegłego). Wzrosła liczba zgonów (o 1,1%) i separacji (o 4,6%). W tym samym czasie spadła liczba rozwodów (o 3,9%) oraz małżeństw (0,2%).

Tabela I.9. Ruch naturalny w oparciu o akty Urzędu Stanu Cywilnego w latach 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
Liczba sporządzonych aktów urodzeń	13 265	14 174	15 968	16 995
Liczba sporządzonych aktów zgonów	9 456	9 678	9 579	9 684
Liczba sporządzonych aktów małżeństw	4 432	4 964	4 991	4 982
Liczba wyroków sądowych orzekających separację	138	94	86	90
Liczba wyroków sądowych orzekających rozwód	1 930	1 469	1 577	1 515

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego UMK

Podsumowanie

W 2009 roku:

- Liczba ludności Krakowa wzrosła o 376 osób – do 755 tys.
- Odnotowano dodatni przyrost naturalny (691) oraz dodatnie saldo migracji (412)
- Wskaźnik obciążenia ekonomicznego powiększył się – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 52,4 osoby w wieku nieprodukcyjnym
- Najwięcej osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy było w dzielnicy IV Biały Prądnik (69 073 osób), a najgęściej zaludnionymi dzielnicami były Mistrzejowice i Bieńczyce